

Předmět a příslovečné určení

Předmět = objekt (O), vztah je vyjádřen řízeností

- rozvíjí sloveso nebo přídavné jméno;
- ptáme se na něj všemi pádovými otázkami kromě 1. a 5. pádu;
- většinou označuje osobu, zvíře, věc nebo jev, které jsou slovesným dějem zasaženy (*hladit kočku*), kterých se slovesný děj týká (*napsat příteli*) nebo které slovesným dějem vznikají (*péct cukroví*);
- nejčastěji bývá vyjádřen:
 - a) podstatným jménem – viz uvedené příklady;
 - b) zájmenem – *myslím na tebe; uvažují o tom*;
 - c) infinitivem – *neumím kreslit*;
 - d) neohebným slovním druhem – *Udělal brrr a odešla*;
 - e) ve vedlejších větách vztahným zájmenem: *Je to sportovec, kterého obdivuji; Nevíš, komu psala?*

Po slovesech **pyšnit se, chlubit se a zabývat se** je podstatné jméno v 7. pádě ve větě vždy předmětem: *Pyšní se novým autem; Chlubí se cizím peřím; Zabývá se matematikou*. Pokud vyjadřuje řídicí sloveso pohyb a závisí na něm část lidského těla, je podstatné jméno v 7. pádě také vždy předmětem: *kýval hlavou, mával pažemi, oháněl se rukama*....

1. Vyhleďte a podtrhněte ve větách předmět, určete také jeho pád.

Syn bývá podobný svému otci. Moje kamarádka se chlubila novým náramkem. Víš přece, že neumím zpívat! Soused nám prokázal dobrou službu. Učitel byl na své žáky pyšný. Právě jsme o tobě mluvili. Řekla jen fuj a odešla. Do zítřka musím napsat nejen dopis, ale i referát. Nevíš, koho se to týká? Konečně se mohla pochlubit dobrým výsledkem. Seděl na hrázi a klátil svými dlouhými nohama. Chtěla ještě rychle připravit večeři. Bylo to zbytečné, jejich vztah už zničil. Matka jen smutně pokývala hlavou a odešla.

Příslovečné určení = adverbiale (Ad), vztah je vyjádřen přimykáním

- rozvíjí sloveso, přídavné jméno a příslovce;
- vyjadřuje okolnosti, za kterých děj probíhá: místo, čas, způsob míru, příčinu, účel, podmínku, přípustku; může vyjadřovat také prostředek a původce děje, rozlišujeme i příslovečné určení zřetele.
- bývá vyjádřeno:
 - a) příslovcem – *utíkal rychle*;
 - b) podstatným jménem – *psal perem*;
 - c) zájmenem – *přistoupil ke mně*;
 - d) infinitivem: *odjel lyžovat*;
 - e) ve vedlejších větách vztahným příslovcem: *Nevíš, kde stojí? Neřekl, jak postupoval*; nebo vztahným zájmenem: *Židle, na které sedím, je už rozviklaná*.

2. Vyhleďte ve větách příslovečná určení a určete jejich druh.

To auto se přiřítilo zprava. Raději to napiš na počítači. Petr byl červený jako rak. Couvni ještě o metr. Bohužel přišel až večer. Na dovolenou jeli autobusem, protože auto mělo vážnou poruchu. Kožich byl celý rozežraný od molů. Dům stavěli ze dřeva. Nové vydání knihy muselo být pravopisně upraveno. Podezřelý byl po celou dobu sledován policií. Jsem úplně vyčerpaná. Dnes je obchod pro nemoc zavřený. Pospíchali jsme do města nakoupit. I přes varování horské služby vyrazili. Tento lék vám bez receptu vydat nemůžeme. Je starší než já. Do jídla ho nutit nemusíme.

